

Undergraver miljøavgifter moralsk motivasjon?

Karine Nyborg

Økonomisk institutt, UiO

Plan

- Er vi så ille som økonomisk teori ofte forutsetter?
 - NEI
- Er det grunn til å tro at vår velvilje påvirkes av økonomiske insentiver?
 - JA
- Innebærer det at klimaavgifter bør unngås?
 - NEI

Homo Oeconomicus

- Enkel, tradisjonell økonomisk teori:
 - Homo Oeconomicus er intelligent og rasjonell, men...
 - bryr seg bare om egen tilgang på private og offentlige goder
 - Opptatt av miljø, men bare for egen del
 - Ingen, eller svært liten, frivillig miljøinnsats
 - Håper andre vil ordne opp
- Sett prislapp på miljøsyndene: språket Homo Oeconomicus forstår
 - Grønne skatter
 - Subsidiering av grønnere virksomhet
 - Omsettelige utslippskvoter

Er vi sånn? Alle sammen? Hele tiden?

- 93 pst sier de kildesorterer
(Bruvoll, Halvorsen og Nyborg 2002)
- Hver av oss sorterte ut 208 kg husholdningsavfall for gjenvinning i 2006
(SSB, 2007)

Bidrag til fellesgoder: Eksperimenter i laboratoriet

- Fellesgodespill
 - Grupper av (anonyme) spillere
 - Hver får et pengebeløp, f.eks. 100 kr
 - Valg: Dele beløpet mellom seg selv og gruppa
 - Alt som gis til gruppa, fordobles og deles likt på gruppemedlemmene
- Hva lønner seg?
 - For gruppa: At alle gir alt
 - For den enkelte: Å gi ingenting, uansett hva de andre gjør!
- Typiske resultater, engangsspill
(Camerer 2003, Ledyard 1995)
Bidrag i snitt: 40-60 %
- Noen bidrar null, mange litt, noen alt

Alternative modeller

- God samvittighet (Andreoni, 1990)
- Sosial aksept/bli likt (Akerlof 1984, Coleman 1990)
- Signalisere til seg selv og andre: "Jeg er et godt menneske" (Benabou og Tirole, 2006)
- Preferanse for et godt selvbilde (Brekke, Kverndokk og Nyborg, 2003): Bedre selvbilde ved å strebe mot egne moralske idealer

(Oversikt: Se Nyborg og Rege 2003, Nyborg 2008)

Hvorfor en avgift kan svekke frivillig innsats (I)

- Avgiften kan endre det moralske idealet
 - Hvis avgiftene ordner opp: Hvorfor bidra?
 - Innsatsen mindre viktig -> gir mindre selvbildegevinst -> lavere frivillige bidrag
- Klimabilletter eller avgift
 - Homo Oeconomicus kjøper ikke klimabillett: Avgift må til
 - Den moralsk motiverte: Klimabilletter etter introduksjon av avgift?
- Dugnad (Brekke, Kverndokk og Nyborg 2003):
 - Uten avgift: Jeg deltar ikke -> jobben blir ikke gjort -> jeg føler meg som en dårlig person
 - Med avgift: Jeg deltar ikke, men betaler -> profesjonelle gjør jobben -> jeg føler meg som en bra person
- Gjør det noe?
 - Svekker ikke den enkeltes totale bidrag til fellesgodet: endrer innsatsens form

Hvorfor en avgift kan svekke frivillig innsats (II)

- Ytre motivasjon ødelegger indre motivasjon
 - Kognitiv evalueringsteori (Deci og Ryan 1985; Frey 1997)
 - ”Unødvendige” insentiver svekker innsatsviljen
 - Eks: Betaler barna for å vaske opp -> nekter å vaske opp uten betaling (Frey og Oberholzer-Gee 1997, Gneezy og Rustichini 2000)
- Kontrollerende / anerkjennende
- Tolkning av miljøavgift:
 - Mistillit til innsatsviljen -> svekkende
 - Støtte til innsatsviljen -> styrkende

Hvorfor en avgift kan støtte frivillig innsats

- Resiprositet
 - Preferanse: gjengjeldelse/ gjensidighet
 - øye for øye, tann for tann
 - Betingede bidragsytere
- Gratispassasjerer svekker andres motivasjon
 - Mange nok gratispassasjerer: Gjengjelderne vil trekke seg
 - Avgift hindrer gratisturer
- Eksperimentelle studier:
 - En del gratispassasjerer (Homo Oeconomicus);
 - Flest betingede bidragsytere
 - Noen "usystematiske"
 - Svært få ubetingede bidragsytere
- Fischbacher mfl. (2001):
 - 30 pst er gratispassasjerer (Homo Oeconomicus)
 - 50 pst er betingede bidragsytere: Bidrar mer jo mer andre bidrar
 - Ingen ubetingede bidragsytere

Hauge (2007): Betingede moralske ideal

Table 1: The number of subjects who have reported each conditional moral ideal

ideal	If the average contribution of others is										
	0	1	2	3	4	5	6	7	8	9	10
0	13	2	2	1	1	1	1	1	1	1	0
1	1	12	0	1	0	0	0	0	1	0	0
2	1	0	11	0	0	0	1	0	0	0	0
3	1	1	1	11	0	1	0	0	0	0	1
4	1	1	1	3	13	1	1	1	1	2	1
5	0	0	1	0	0	11	1	1	1	1	0
6	0	0	0	0	1	2	10	0	0	0	0
7	0	0	0	0	0	0	0	10	0	0	0
8	0	0	0	0	0	0	1	2	9	0	0
9	0	0	0	0	0	0	0	0	2	9	0
10	3	4	4	4	5	4	5	5	5	7	17

Gjentatte fellesgodespill

- Bidragene faller dramatisk
 - 1. runde: 40-60 pst
 - etter ca. 10 runder: Nær null
- Hvis deltakerne kan straffe hverandre:
 - Bidragene opprettholdes, eller øker (Fehr og Gächter 2000, 2002)
 - selv om det ikke *lønner seg* for den enkelte å straffe andre

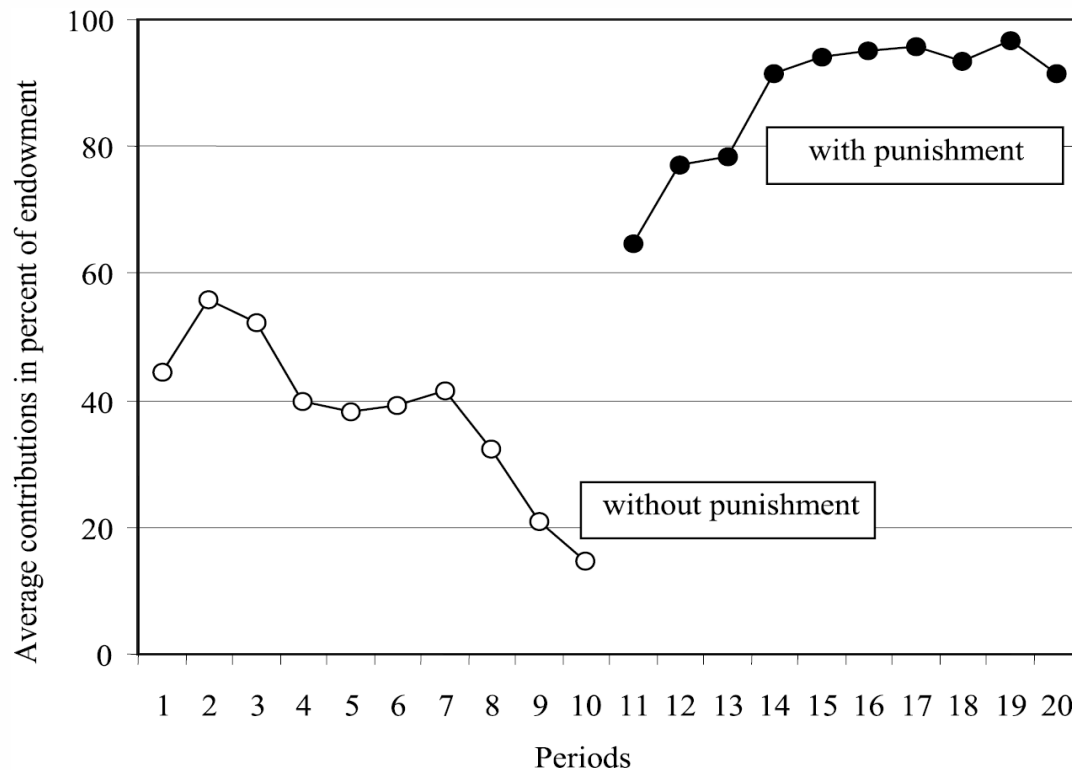

Fig. 4. *Average Contributions to the Public Good*
Source: Fehr and Gächter (2000a)

Undergraver miljøavgifter moralsk motivasjon?

- Hvis avgiften overtar jobben:
 - **Ja**, men knapt noe problem
- Om avgiften tolkes kontrollerende:
 - **Ja**
- Om avgiften holder gjengjeldernes innsatsvilje oppe:
 - **Nei**, tvert imot
- Om avgiften dermed tolkes støttende:
 - **Nei**, tvert imot

Til slutt

- Moralsk plikt:
 - Også en belastning
 - Viktigst når andre virkemidler ikke kan brukes
- Karbonavgifter/kvoter: God målbarhet, god målstyring
 - Andre virkemidler *kan* brukes
- Klimaproblemets skala: Globalt, nasjonalt
 - Global klimaavtale krever nasjonal velgeroppslutning
 - Hvis verdens innbyggere er som Homo Oeconomicus, ser det mørkt ut
 - Hvis de er gjengjeldere: Bedre mulighet for reell avtale – bare mange nok blir med

Referanser

- Akerlof, G. A., (1980): A Theory of Social Custom, of Which Unemployment may be One Consequence, *Quarterly Journal of Economics* 94(4), 749-775.
- Andreoni, J. (1990): Impure Altruism and Donations to Public Goods: A Theory of Warm-Glow Giving, *Economic Journal* 100, 464-477.
- Benabou, R., og J. Tirole (2006): Incentives and Prosocial Behavior, *American Economic Review* 96(5), 1652-1678.
- Brekke, K. A., S. Kverndokk, and K. Nyborg (2003): An Economic Model of Moral Motivation, *Journal of Public Economics* 87 (9-10), 1967-1983.
- Bruvoll, A., B. Halvorsen og K. Nyborg (2002): Households' recycling efforts. *Resources, Conservation and Recycling* 36, 337-354.
- Coleman, J. (1990): *Foundations of Social Theory*, Cambridge, MA: Harvard University Press.
- Camerer, C. (2003): *Behavioral Game Theory. Experiments in Strategic Interaction*, pp. 43-113, 2003. Princeton University Press/Russell Sage Foundation.
- Deci, E. L., and R. M. Ryan (1985): *Intrinsic Motivation and Self-Determination in Human Behavior*, New York: Plenum Press.
- Fehr, E., og S. Gächter (2000): Cooperation and punishment in public goods experiments, *American Economic Review* (90), 980-994.
- Fehr, E., and S. Gächter (2002). Altruistic Punishment in Humans, *Nature* **415**, 137-140.
- Fischbacher, Urs, Simon Gächter og Ernst Fehr (2001): Are People Conditionally Cooperative? Evidence from a Public Good Experiment, *Economics Letters* (71), 397-404.
- Frey, Bruno. (1997). *Not just for the money. An economic theory of personal motivation*. Cheltenham, UK: Edward Elgar.
- Frey, B. S., og F. Oberholzer-Gee (1997): The Cost of Price Incentives: An Empirical Analysis of Motivation Crowding-Out, *American Economic Review* **87** (4), 746-755.
- Gneezy, Uri, og Aldo Rustichini (2000) Pay Enough or Con't Pay at All, *Quarterly Journal of Economics* 115(3), 791-810.
- Hauge, K. E. (2007): Normative Reflection in Public Good Experiments, upublisert artikkel, Økonomisk institutt, Universitetet i Oslo.
- Ledyard, J.O. (1995): "Public Goods: A Survey of Experimental Research", i J.H. Kagel og A.E. Roth (red.): *The Handbook of Experimental Economics*, Princeton: Princeton University Press.
- Mellström, C., og M. Johannesson (2008): Crowding Out in Blood Donation: Was Titmuss Right? Kommer, *Journal of the European Economic Association*.
- Nyborg, K. (2007): Påvirker vi hverandres miljøatferd? RØST 2007-01, 47-55.
- Nyborg, K., og M. Rege (2003): Does Public Policy Crowd Out Private Contributions to Public Goods? *Public Choice* **115** (3): 397-418.
- Statistisk sentralbyrå (2007): Naturressurser og miljø 2007. Statistiske analyser 92.
- Östling, Robert (2007): Economic Influences on Moral Values. Handelshögskolan i Stockholm, SSE/EFI Working Paper in Economics and Finance no. 635.